

N:o 23.

Ank. till Riksd. kansli den 16 febr. 1897, kl. 3 e. m.

Utlåtande, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker samt angående villkoren för sådana statsbidrags åtnjutande.

(R. A.)

I propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kongl. Maj:t, i sammanhang med afgifvet förslag till reglering af utgifterna under riksstatens sjetta hufvudtitel, hos Riksdagen gjort framställning om de anslag, hvilka Kongl. Maj:t ansett böra beviljas för utförande af väganläggningar och vägförbättringar, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och frostminskningsföretag; och får statsutskottet härmed afgifva utlåtande öfver ej mindre omförmälda förslag än äfven i hithörande ämnen väckta, till utskottet remitterade motioner.

1:o.

Väganläggningar och vägförbättringar.

Till bidrag för *anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar* har Kongl. Maj:t i sin ofvanberörda proposition af Riksdagen begärt ett anslag för år 1898 af 900,000 kronor.

Ifrågavarande anslag utgjorde åren 1867—1874 150,000 kronor, 1875—1881 200,000 kronor, 1882—1883 300,000 kronor, 1884—1885

400,000 kronor, 1886—1887 500,000 kronor, 1888—1891 600,000 kronor och utgår från och med år 1892 med 800,000 kronor, allt årligen.

Af det propositionen bilagda statsrådsprotokoll öfver civilärenden den 14 sistlidne januari inhemtas, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hos Kongl. Maj:t förordat anslaget höjande till 1,000,000 kronor och till stöd därför andragit, att de årliga anslagen icke på långt när varit tillräckliga att tillgodose behofven på statsbidrag för beslutade väg-företag, hvilket framginge deraf, att efter fördelning af ett års fond återstått en mängd dylika arbeten, för hvilkas utförande planer funnits uppgjorda och fullständigt beredda, men för hvilka statsanslag icke kunnat af bristande tillgång beviljas. Summan af beräknade arbets-kostnaden för sålunda balanserade företag utgjorde vid slutet af nedan nämnda år följande belopp:

år 1887	kronor 2,285,166,
» 1888	» 2,526,889,
» 1889	» 2,571,414,
» 1890	» 2,598,851,
» 1891	» 3,312,383,
» 1892	» 3,107,640,
» 1893	» 2,605,017,
» 1894	» 2,959,487,
» 1895	» 2,488,560.

Det intresse, som sålunda visat sig för förbättring af vägväsendet inom landet, syntes styrelsen icke böra stärfas utan tvärtom uppmuntras genom anvisande dertill af erforderliga medel. Den offervillighet för vägväsendets utveckling, som hos de vägbyggnadsskyldige inom alla delar af riket alltmera framträdde, ådagalade nemligen icke blott, att behofvet af ökade och förbättrade samfärdsmedel vore stort, utan äfven att sådana ekonomiska förhållanden rådde, som gjorde bördan af byggnadskostnaderna för de enskilde dräglig, hvadan talande skäl syntes föreligga för staten att begagna dessa gynsamma omständigheter för att kraftigare än hittills befrämja de förbättringar i vägväsendet, som i stor omfattning ännu väntade på utförande.

Styrelsen anförde vidare, att liksom anslagen till väganläggningar hittills varit otillräckliga i förhållande till landets stora utsträckning och brist på vägar, hade de jemväl varit lägre, än hvad andra länder i nära liknande läge funnit nödigt anvisa för enahanda ändamål, i hvilket afseende styrelsen åberopade Norges exempel.

Chefen för civildepartementet har i frågan yttrat, att då de af väg-

och vattenbyggnadsstyrelsen meddelade uppgifter å de beräknade arbetskostnaderna för vägföretag, till hvilkas utförande söktes men på grund af bristande tillgångar icke kunnat beviljas understöd af statsmedel, otvetydigt gifve vid handen, att vägväsendets utveckling kräfde större statsanslag än de hittills anvisade, departementschefen ansåge sig egå fullt skäl att förorda en förhöjning uti ifrågavarande anslag, hvilken förhöjning dock för närvarande lämpligast borde begränsas till 100,000 kronor.

I en inom Andra Kammaren afgifven motion (n:o 106) har, under hänvisande till norska statens uppoffringar för vägväsendet, herr *Holmlin*, med hvilken herr *P. Andreasson* instämt, föreslagit, att omförmälda anslag måtte höjas till 1,200,000 kronor.

Utskottet har inhemtat, att vägbyggnadsfonden för år 1896 fördelats på det sätt, att till sammanlagdt 48 arbeten med en väglängd af 348,7 kilometer och en beräknad kostnad af 1,088,970 kronor anslag beviljats till följande belopp för företag inom nedan nämnda län, nemligen:

inom Kronobergs	län	kronor	23,900: —
„ Kristianstads	„	„	12,000: —
„ Hallands	„	„	27,050: —
„ Göteborgs- och Bohus-	„	„	31,950: —
„ Elfsborgs	„	„	57,250: —
„ Vermlands	„	„	40,400: —
„ Jönköpings	„	„	47,000: —
„ Kalmar	„	„	15,600: —
„ Skaraborgs	„	„	23,000: —
„ Stockholms	„	„	21,650: —
„ Södermanlands	„	„	33,600: —
„ Vestmanlands	„	„	28,100: —
„ Kopparbergs	„	„	9,150: —
„ Gefleborgs	„	„	33,200: —
„ Jemtlands	„	„	60,150: —
„ Vesterbottens	„	„	167,100: —
„ Norrbottens	„	„	168,900: —
			kronor	800,000: —

I det till vägföretag inom Vesterbottens län anvisade beloppet, 167,100 kronor, ingår anslag å 110,000 kronor till den 75,57 kilometer

långa vägen mellan Glommersträsk och Ruskträsk, hvilken beräknats kosta 282,000 kronor.

Beträffande fördelningen af vägbyggnadsfonden för år 1897 har, enligt hvad utskottet erfarit, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagit, att 718,000 kronor måtte anvisas till 56 arbeten med en väglängd af 380,2 kilometer inom 18 olika län, för hvilka arbeten kostnaden beräknats till 1,141,099 kronor, och 61,000 kronor till vägen Glommersträsk—Ruskträsk.

Anslag lära hafva begärts, men ej ännu af styrelsen föreslagits, till utförande af vägarbeten, för hvilka, enligt granskade förslag, kostnaden beräknats till	kronor 2,351,132: —
hvertill kommer kostnaden för sådana vägföretag, till hvilka understöd begärts, men för hvilka arbetsplanerna ännu icke hunnit af styrelsen granskas,	„ 1,143,544: —
	<hr/> kronor 3,494,676: —

Härjemte erfordras till fullbordande af vägen Glommersträsk—Ruskträsk ytterligare 66,000 kronor.

Emot den af Kongl. Maj:t föreslagna höjningen af förevarande anslag har utskottet icke funnit något att erinra. Deremot håller utskottet före, att tillräckliga skäl saknas för anslaget beviljande för år 1898 med högre belopp än det, Kongl. Maj:t äskat. Hvad särskildt beträffar åberopandet af Norge såsom föredöme i fråga om statsanslag till vägar, anser utskottet, att en jmförelse i detta afseende mellan nämnda land och Sverige icke eger någon bevisande kraft. De båda ländernas natur- och odlingsförhållanden äro dertill alltför olika, likaså utsträckningen och betydelsen af deras jernvägsnät.

Utskottet vill dessutom fästa uppmärksamheten derpå, att balansen af de efter fördelningen af ett års fond återstående vägarbeten, för hvilkas utförande planer varit fullständigt beredda, ingalunda vuxit under de senare åren. Af ofvan lemnade uppgifter framgår tvärtom, att balansen efter fördelningen af innevarande års fond, 2,351,132 kronor, är mindre än någon, som förekommit efter år 1887, då balansen utgjorde 2,285,166 kronor, samt att, äfven om hänsyn toges till hvad som ännu återstår af kostnaden för den ej medräknade vägen Glommersträsk—Ruskträsk, hvartill bidrag endast erfordras till och med år 1898, de företag, hvilkas kostnad ingår i balansen, icke kräfva mer än två års anslag å 800,000 kronor för att kunna utföras.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med afslag å herr Holmlins ofvan omförmälda motion, men med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, må för år 1898 såsom bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar bevilja ett belopp af 900,000 kronor.

2:o.

Bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer.

Till understödjande af brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprensning af åar och farleder har Kongl. Maj:t äskat anvisande för år 1898 af 150,000 kronor.

Enligt hvad utskottet inhemtat, är af 1897 års anslag till utdelande redan föreslaget ett belopp af 31,200 kronor. Härförutom har bidrag sökts till nio företag med en sammanlagd beräknad kostnad af 745,200 kronor, utgörande högsta dertill ifrågakommande statsanslag 496,800 kronor.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må till understödjande af brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprensning af åar och farleder för år 1898 anvisa 150,000 kronor.

3:o.

Frostminskningsföretag.

Till understödjande, medelst anslag utan återbetalningsskyldighet, af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål är att minska frostländigheten för närliggande bygd, har Kongl. Maj:t äskat beviljande för år 1898 af 200,000 kronor.

Innan odlingslånefonden år 1883 bildades, var med ifrågavarande anslag afsedt att understödja sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, som företrädesvis afsågo att minska frostländigheten, och anslaget, hvilket användes såsom understöd utan återbetalningsskyldighet, utgick för hvartera af åren 1874—1883 med 80,000 kronor, hvarjemte för sistnämnda år dessutom för samma ändamål anvisades ett belopp af

70,000 kronor att utgå såsom lån. I sammanhang med inrättande af nämnda fond vidtogs den förändring, att anslaget efter år 1883 skulle användas till understödjande, medelst anslag utan återbetalningsskyldighet, af torrläggning utaf sådana vattensjuka marker, som, utan att kunna med fördel odlas, sprede frostsador öfver omgifvande nejd. Tillika höjdes anslagets belopp till 100,000 kronor, hvaremot medel att utgå såsom lån icke vidare för ändamålet anvisades. Nämnda förändring i afseende å anslagets användande föranledde emellertid en minskning i anspråken på understöd från anslaget, och anslagets belopp nedsattes därför från och med år 1889 till 50,000 kronor. Med anledning af en utaf Kongl. Maj:t i ämnet gjord framställning beslöt Riksdagen år 1891 den förändring af ifrågavarande anslags ändamål, att detsamma skulle användas till understödjande, medelst anslag utan återbetalningsskyldighet, af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål vore att minska frostländigheten för närliggande bygd, och i sammanhang dermed höjdes anslagets belopp åter till 100,000 kronor, vid hvilket belopp anslaget sedermera bibehölls, till dess detsamma höjdes för år 1896 till 150,000 kronor och för år 1897 till 200,000 kronor.

I en inom Första Kammaren väckt motion (n:o 29) har herr *Fagerholm* föreslagit:

att Riksdagen måtte höja det af Kongl. Maj:t begärda anslaget till frostländighetens minskande från 200,000 kronor till 1,000,000 kronor årligen;

att vilkoren förändras så till vida, att, på förslag af vederbörande landtbruksingeniör, högst tre fjerdedelar må lemnas som anslag utan återbetalningsskyldighet och resten som lån, dessa senare på samma grunder och vilkor som ur odlingslånefonden; samt

att vid fördelningen af dessa anslag och lån äfven iakttages, att alla länen i proportion af såväl mossmarkernas som åkerns areal och befolkningens täthet blifva deraf lika delaktiga.

Motioner rörande ifrågavarande anslag hafva väckts jemväl inom Andra Kammaren, nemligen af herr *Joh. Nilsson* i Skrafvelsjö (n:o 77) och herr *E. Eriksson* m. fl. (n:o 82), båda yrkande anslagets höjande till 300,000 kronor; hvarjemte den förstnämnde tillika föreslår, att anslag må kunna beviljas till belopp motsvarande hälften af den beräknade kostnaden, i stället för, såsom för närvarande, en tredjedel deraf.

Ehuru de sålunda af herrar *Fagerholm* och *Nilsson* förordade ändringar i vilkoren för erhållande af statsbidrag till frostminskningsföretag rätteligen borde behandlas under nästföljande punkt, har utskottet likväl, enär de af desse motionärer ifrågasatta höjningar i anslagets summa ega sin grund i den utsträckta användning, anslaget enligt deras

mening skulle komma att få, derest villkoren blefve ändrade i den af dem önskade riktning, funnit sig böra i ett sammanhang skärskåda motionernas innehåll.

Utskottet anser sig då böra påpeka, att det nu gällande stadgandet om proportionen mellan statsbidraget och intressentens egen kostnad torde stödja sig derpå, att statens bidrag lemnas såsom anslag utan återbetalningsskyldighet och att någon kontroll ej eger rum med afseende å underhållet af det en gång utförda arbetet. En rubbning af denna proportion synes utskottet icke vara att tillråda. Om den andel i kostnaden, den enskilde understödstagaren får vidkännas, skulle minskas, anser utskottet, att den nödvändiga vissheten om ett tillräckligt starkt enskildt intresse för företaget skulle betydligt försvagas.

Att anslaget icke behöfver höjas för att tillfredsställa de anspråk, som med gällande bestämmelser ställas på detsamma, framgår deraf, att för år 1897 anslag är beviljadt till 25 företag med 60,370 kronor och att anslag sökts till ytterligare 39 företag, för hvilka sammanlagda kostnaden uppgår till 274,925 kronor, utgörande högsta dertill ifrågakommande statsanslag 91,641 kronor. Af anslaget återstår alltså ett belopp af omkring 48,000 kronor, motsvarande företag med en kostnad af 144,000 kronor.

Hvad slutligen angår herr Fagerholms förslag om anslagets fördelning, torde detsamma näppeligen kunna genomföras. Med de anspråk, som nu ställas å anslaget, lär för öfrigt ingen som helst föreskrift erfordras i berörda afseende.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen, med afslag å herrar Fagerholms, Nilssons och Erikssons ofvan omförmälda motioner, men med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, må för understödjande, medelst anslag utan återbetalningsskyldighet, af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål är att minska frostländigheten för närliggande bygd, för år 1898 anvisa 200,000 kronor.

4:o.

I afseende å *vilkoren för erhållande och tillgodonjutande af de här ofvan omförmälda statsbidrag samt angående kontrollen derå, att arbetena utföras enligt fastställda planer*, har Kongl. Maj:t icke föreslagit någon förändring.

Med hänvisning till hvad utskottet under punkt 3:o yttrat angående herrar Fagerholms och Nilssons motioner, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må besluta, att de med afseende å de här ofvan i detta utlåtande omförmälda statsbidrag meddelade allmänna vilkor och föreskrifter, hvilka finnas intagna i Riksdagens skrivelser till Konungen den 27 april 1881 (n:o 69), den 11 juni 1883 (n:o 67) och den 7 maj 1889 (n:o 43), fortfarande skola blifva gällande.

Stockholm den 16 februari 1897.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.